ISSN 2311-259X

https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.3.10
УДК 004.774.6 БЛОГ

Оксана Гоцур
Національний університет «Львівська політехніка»
вул. Князя Романа, 1/3, Львів, 79000, Україна
https://orcid.org/0000-0002-6589-0011
oksana.i.hotsur@lpnu.ua

Дмитро Спорняк
Національний університет «Львівська політехніка»
вул. Князя Романа, 1/3, Львів, 79000, Україна
https://orcid.org/0000-0002-4202-2115
dmytro.sporniak.mzhrzv.2022@lpnu.ua

УКРАЇНСЬКІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ БЛОГИ НА ПЛАТФОРМІ YOUTUBE: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Об’єктом дослідження є науково-популярні блоги — специфічний напрям інтернет-комунікації, спрямований на поширення в суспільстві наукових знань у доступний для сприйняття спосіб. Актуальність дослідження зумовлена активним розвитком української блогосфери науково-популярного спрямування і потребою виявити та проаналізувати головні тенденції в цій сфері. Мета статті полягає в аналізі блогосфери науково-популярного характеру на прикладі блогів на платформі YouTube. Методика дослідження теми охоплює соціально-комунікаційний, аксіологічний підходи, а також статистичні методологічні прийоми. Контент-аналіз, синтез та узагальнення є основними методами, які були використані у процесі наукового дослідження. Новизна статті полягає у виокремленні особливостей блогів з аудіовізуальними й текстовими можливостями для створення науково-популярного контенту, а також у розкритті специфіки і тенденцій функціонування блогів науково-популярного спрямування.

У результаті дослідження зроблено висновок, що блоги, у яких можна використовувати аудіовізуальну й текстову складову, є найзручнішим засобом творення науково-популярного контенту. Власне, це відповідає запитам сучасного споживача інформації.

На основі рейтингування та контент-аналізу з’ясовано, що найбільшою популярністю користується історична тематика, дещо меншою — природничі науки, астрологія та медицина і психологія. Зокрема, до десятки популярних блогів входять такі: «Імені Т. Г. Шевченка», «Історія без міфів», «Клятий раціоналіст», «WAS: Популярна історія», «Цікава наука», «Історія для дорослих», «Твоя підпільна гуманітарка», «Хмаринка Science», «Всесвіт UA», «Пітятко».

На основі проаналізованих науково-популярних блогів виокремлено такі тенденції: подача матеріалу в блогах має ознаки авторських журналістських програм; використання історичних методів науки; використання у своїх матеріалах (у їхніх назвах, на обкладинках чи й у самих відео) емоційно забарвленої лексики, суб’єктивних суджень та інших художніх прийомів; особливості цитування джерел інформації, використаних у блозі, різняться в блогах різної тематики (зазначення їх в описі здебільшого відсутні в матеріалах на історичну тематику, але наявні в решті досліджених блогів).

Ключові слова: блог; блогосфера; науково-популярний; YouTube; підписники.

Вступ. В умовах стрімкого розвитку комунікативних технологій інтернет охоплює все більше сфер людської діяльності, а також залучає все більшу аудиторію користувачів. При цьому рівний доступ кожного до глобальної інформаційної мережі відкриває багато можливостей не лише для споживання, а й для створення інформаційного продукту. Станом на сьогодні будь-яка людина, що має доступ до мережі «Інтернет», може продукувати власний контент. Цей факт виявляється на практиці у форматі блогів. Обсяги інформації в текстовій та аудіовізуальній формах, яка виробляється таким чином, постійно зростають. Залучення користувачів цифрових мереж до творення інформаційної повістки дня сягнуло таких масштабів, що сьогодні блогосфера є одним із ключових елементів системи суспільних комунікацій.

У такій ситуації особливо цікавою видається блогосфера науково-популярного спрямування. Цей специфічний напрям інтернет-комунікації покликаний поширювати в суспільстві наукові знання в доступний для сприйняття спосіб. За даними BlogHug до 20-ти науково-популярних блогів із найбільшою кількістю підписників і переглядів входять ті, які стосуються науки про Землю та космос (BlogHug, 2023, 14 березня). А загалом в інтернет-середовищі функціонує більше 332 тисяч блогів наукового та науково-популярного характеру (Feedly, 2023, 14 березня).

© О. Гоцур, Д. Спорняк, 2023

ISSN 2311-259X

Фактично блоги науково-популярного напряму функціонують у якості відносно безплатного освітнього джерела, що діє паралельно з державними і комерційними інституціями. Це, своєю чергою, чинить вплив на формування громадської думки, а звідси — і на перебіг власне суспільних процесів у всіх напрямах: освітньому, науковому, політичному, економічному тощо. З огляду на постійне зростання кількості блогів науково-популярного спрямування та їхню безпосередню залученість до формування способів перебігу динамічних суспільних процесів дослідження особливостей їх розвитку в Україні є вкрай **актуальним**.

Мета статті полягає в аналізі блогів науково-популярного характеру на платформі YouTube.

Реалізація цієї мети передбачає доконечне розв'язання таких **завдань**:

– з'ясувати дійсний стан і тенденції розвитку українських науково-популярних блогів на платформі YouTube;

– визначити тематичну спрямованість і жанрову належність матеріалів, що формують основу інформаційного поля цього напряму блогосфери;

– визначити спільні та відмінні риси функціонування спеціалізованих науково-популярних YouTube-каналів.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розвитку сучасної української блогосфери викликає зацікавлення в спільноті дослідників медіасередовища, вони розглядають цю проблему крізь призму кількох різних підходів до аналізу, що відображають різні сфери діяльності, на які інтернет-блоги чинять безпосередній вплив. Так, тенденції й особливості розвитку української блогосфери в якісному та кількісному вимірах аналізують немало дослідників, серед них І. Бабій (Бабій, 2020) та А. Досенко (Досенко, 2015).

Окремо розглядається тематика впливу блогерства на соціально-політичні процеси в Україні та на процес формування національної самосвідомості, громадянської ідентичності й інших супутніх проблем. Цим займаються І. Бабій (Бабій, 2020), О. Михайлова (Михайлова, 2013), А. Кісельова (Кісельова, 2015).

Нині дослідження блогосфери активізуються, і вже наявні роботи, що розглядають сам процес дослідження блогосфери з орієнтацією на встановлення меж і опис процесів науки блогології. Це сфера зацікавлень С. Гнатишин (Гнатишин, 2022).

Розвиток блогів як нового напряму інформаційної діяльності, невід'ємної складової медіасередовища й особливостей взаємодії традиційних медіа і громадянської журналістики інтернет-блогів досліджують С. Вакуленко (Вакуленко, 2022), В. Перцева (Перцева, 2022) та Н. Луків (Луків, 2018). Особливої уваги заслуговує дослідження специфіки дотримання стандартів журналістики в блогосфері, яке здійснила М. Рудик (Рудик, 2022).

Окрім цього, наявні дослідження мовних особливостей української блогосфери С. Зайцевої та Н. Левун (Зайцева, Левун, 2016), а також дослідження сучасного стану й динаміки розвитку українських «буктубу» та «букстаграму» як прошарку блогосфери, присвяченого популяризації читання, що здійснила О. Політова (Політова, 2021).

Вивченням особливостей наукової комунікації в інтернеті, що є темою, безпосередньо пов'язаною з блогосферою науково-популярного спрямування, займаються такі науковці, як Т. Яхонтова (Яхонтова, 2014) та М. Грет (Грет, 2013).

Методика дослідження теми охоплює соціально-комунікаційний, аксіологічний підходи, а також статистичні методологічні прийоми. Контент-аналіз, синтез та узагальнення є основними методами, які були використані в процесі наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. На YouTube функціонують як професійні, так і аматорські наукові канали, які змагаються за увагу аудиторії. Охоплення аудиторії та досягнення успіху залежать від того, наскільки популярним стане канал і його відео, що визначається кількістю підписників та отриманих переглядів. Популярність будь-якого конкретного відео залежить від декількох чинників: 1) вмісту відео; 2) факторів, що не залежать від вмісту; 3) системи рекомендацій відео на YouTube. Фактори вмісту — це стилістичні та інформаційні характеристики відео (наприклад, тема, тривалість або стиль подачі), тоді як фактори, що не залежать від вмісту, стосуються зовнішніх характеристик відео (наприклад, соціальної мережі творця або дати й часу завантаження відео). Система рекомендацій YouTube одночасно визначає, що є популярним, і «підтягує» те, що є популярним, за сценарієм популярності «багатий стає ще багатшим». Тобто система рекомендацій рекомендує глядачам популярні відео, а це, зрозуміло, підвищує популярність цих відео.

Тип науково-популярного каналу (тобто належність його до професійних чи аматорських) особливо цікавий для розуміння популярності на YouTube. Професійно створені канали, які існують для розширення комерційного бренду, часто мають вищі фінансові ресурси порівняно з каналами, створеними користувачами. Фінансові ресурси допомагають професійно згенерованим каналам підвищити привабливість каналу та/або певних відео шляхом створення регулярного або великого обсягу вмісту та вмісту високої продуктивності.

Вивчення такого широкого кола матеріалів, як українська науково-популярна блогосфера, що поєднує в собі текстовий, аудіо- та аудіовізуальний контент різного тематичного, жанрового та художньо-стилістичного спрямування, потребує від нас чіткого визначення меж об'єкта нашого дослідження. Передовсім зазначимо, що в цій

роботі ми розглядатимемо науково-популярні блоги на платформі YouTube, яка за своєю суттю є майданчиком для перегляду та/або завантаження відео, що зберігаються в хмарному сховищі. Ця платформа є найбільш популярною серед такого роду сервісів в Україні, а отже, результати дослідження можна вважати найбільш наближеними до репрезентативних із погляду вивчення вподобань і зацікавлень української аудиторії блогосфери. Іншою причиною для вибору саме цього майданчика є той факт, що він дає авторам контенту змогу найбільш повно та всеосяжно розкривати різного роду наукові теми завдяки відсутності обмежень у тривалості відеоматеріалів (на відміну від іншого популярного сервісу «ТікТок») і загальній відсутності жорстких обмежень до наповнення матеріалів.

Ми розглядатимемо декілька найбільш популярних українських YouTube-каналів науково-популярного спрямування. Такий підхід уможливлює вивчення тенденцій зацікавленості споживачів широким колом сфер наукової думки і дослідження того, які з напрямів наукової діяльності є репрезентованими в українській блогосфері.

Зазначений підбір об'єктів дослідження за їх популярністю здійснювався в такий спосіб: з-поміж усього переліку українських YouTube-каналів науково-популярного спрямування обирались ті, які мають найбільшу сумарну кількість підписників і переглядів та були активними хоча б протягом останніх кількох років. Варто зауважити, що факт належності каналу до групи «науково-популярних» визначаємо за наявністю на ньому відеоматеріалів, які висвітлюють котресь із питань наукового пізнання, ґрунтуючись при цьому на дійсних наукових методах і підходах або ж на валідних наукових джерелах. Оскільки матеріали блогосфери є авторським продуктом, суб'єктивні авторські враження, ремарки і твердження допускаються та розглядатимуться в якості художніх засобів, спрямованих властиво на популяризацію наукового знання серед широкої аудиторії. Матеріали, що прямо суперечать першоджерелу, кардинально спотворюють інформацію або публікують інформацію, яка не відповідає об'єктивній дійсності, хоч і використовують при цьому достовірні джерела, науково-популярними в нашій розвідці не вважатимуться.

Таким чином, для розгляду в цій статті було обрано 20 українських YouTube-каналів (табл. 1, табл. 2). Їх було проранжовано за кількістю підписників від найбільшого показника до найменшого. Зазначимо, що середню кількість переглядів на відео було визначено шляхом ділення загальної кількості переглядів на кількість відео на каналі.

Отже, з наведеної таблиці бачимо, що науково-популярна тематика має значний попит серед аудиторії українського сегмента відеохостингу YouTube. Цікаво при цьому, що відносне переважання кількості підписників не гарантує переваг у сумарній кількості переглядів на каналі серед вибраних об'єктів дослідження.

Найбільшою популярністю користуються матеріали, спрямовані на популяризацію і представлення історичної інформації. Так, найбільшу кількість і підписників, і переглядів мають YouTube-канали історичного спрямування (Маніфест, 2023a, 14 березня). Спостерігається значний відрив у значеннях між першими двома каналами («Імені Т. Г. Шевченка» та «Історія без міфів») від третього за рейтингом каналу («Клятий раціоналіст») за цими показниками. Загалом же 4 з 10 обраних для розгляду каналів продукують контент саме на історичну тематику.

Розглянемо блоги історичного спрямування більш детально. Передовсім звернемо увагу на те, що тематика найпопулярніших відео на цих каналах різниться. Найпопулярніші відео на каналі «Імені Т. Г. Шевченка» стосуються історії

Таблиця 1
Найпопулярніші українські YouTube-канали науково-популярного спрямування (Маніфест, 2023b, 14 березня)

№	Назва	Кількість підписників, тис. ос.	Заг. кількість переглядів	Середня кількість переглядів на відео	Тематика
1	Імені Т. Г. Шевченка	827	79 290 401	417 317,90	Історія
2	Історія без міфів	650	79 380 374	243 498,08	Історія
3	Клятий раціоналіст	283	16 061 297	91 778,84	Загальна
4	WAS: Популярна історія	274	22 880 639	137 009,81	Історія
5	Цікава наука	245	14 585 515	59 532,71	Природничі науки, математика, астрономія
6	Історія для дорослих	213	14 602 052	41 132,54	Історія
7	Твоя підпільна гуманітарка	162	6 376 090	47 582,76	Лінгвістика, філологія, літературознавство, етнографія тощо
8	Хмаринка Science	83,6	2 446 251	13 978,58	Загальна
9	Всесвіт UA	79,7	4 675 861	44 111,90	Астрономія
10	Пітятко	72,6	3 697 730	46 806,71	Психологія

Україні. Цікавим винятком є те, що п'ятим за кількістю переглядів матеріалом у цьому блозі є відео про історію Польщі (більше 1,5 мільйона переглядів). Натомість найпопулярніші відео на каналі «Історія без міфів» спрямовані на висвітлення імперіалістичної політики СРСР і Третього Райху. Найбільше зацікавлення в аудиторії викликало відео про історію Калінінграду, яке подане в манері, що пов'язує його із сучасною політичною ситуацією. Схожою є тематика найбільш популярних відео каналу «WAS: Популярна історія». У цьому блозі велику кількість переглядів отримали відео з історичним аналізом СРСР, а також невідомими історіями цього ж періоду, пов'язаними з Радянським Союзом. Цікавим винятком є те, що найпопулярніше відео на каналі сфокусоване на висвітленні історії дослідження Маріанського жолоба, тоді як на 5-му місці за популярністю перебуває матеріал під заголовком «Еволюція жіночої краси». Урешті, на каналі «Історія для дорослих» спостерігаємо схожу картину: найбільш популярні відео — на тематику історії України, історії СРСР, а також відео про історію Угорщини, подане в прив'язці до сучасних політичних подій.

Третій за популярністю український науково-популярний канал — «Клятий раціоналіст». Цей блог орієнтований на так зване розвінчування міфів, тобто на спростування чи підтвердження певної поширеної інформації щодо різної тематики за допомогою наукових підходів і з посиланням на валідні джерела. Найбільш популярними матеріалами цього YouTube-каналу є відео на медичну тематику (як-от про вакцини та дієти), а також відео про використання евфемізмів у сучасній політичній термінології Російської Федерації.

Наступним за популярністю блогом є канал «Цікава наука», який здійснює переклад і переозвучення українською мовою іншомовних відео науково-популярного спрямування. Тематика каналу варіюється, охоплюючи такі науки, як фізика, астрономія, біологія, географія, математика. Матеріали, що користуються найбільшою популярністю на цьому каналі, поєднують указані вище тематики з історичними подіями. Чіткого переважання певного тематичного спрямування відносно інших не спостерігається.

Канал «Твоя підпільна гуманітарка» орієнтований на висвітлення тем, пов'язаних із лінгвістикою, філологією, літературознавством і певними напрямами етнографії та культурології (зокрема вивченням міфології). Найбільш популярні відео цього каналу присвячені поширенню інформації про особливості української мови. Матеріалом із найбільшою кількістю переглядів при цьому є аналіз пісні «Шум» гурту «Go_A», що поєднує в собі актуальність сучасної міжнародної події (конкурс Євробачення) та культурологічне дослідження народної пісні.

YouTube-канал «Хмаринка Science» орієнтується на переклад іншомовних відео науково-популярного спрямування, зокрема лекцій іноземних професорів на різноманітну наукову тематику. Найбільш популярними матеріалами блогу є переклад лекцій про історію України професора Тімоті Снайдера, а також лекцій на біологічну тематику професора Роберта Сапольські. Цікаво, що на третьому за популярністю місці перебуває відео на астрономічну тематику. При цьому хоч інформація у відео є чітко ґрунтованою на фактах, обкладинка й назва матеріалу стилізовані під своєрідне «таємне знання»: на обкладинці розміщене художнє зображення фантастичного інопланетного організму, а в назві фігурує «дивний сигнал» із космосу.

Наступним за популярністю є YouTube-канал «Всесвіт UA». Його тематика орієнтована на висвітлення проблем астрономії, усі найпопулярніші відео на цьому каналі присвячені саме їй. Слід зазначити, що назви матеріалів на каналі «Всесвіт UA» спрямовані на надання науковим фактам емоційного забарвлення: «Венера: пекельна сестра Землі», «Інша земля зовсім поряд?», «Перший міжзоряний гість». Матеріал і подача у відео цілком ґрунтуються на дійсних наукових джерелах.

Канал «Пітятко» висвітлює питання психології людини. У найбільш популярних його відео розглянута психологія інтимних стосунків людей. Цікавим також є те, що третій за популярністю матеріал на каналі присвячений критичному аналізу російських психологів, які оприлюднюють свої матеріали в публічній сфері.

Важливо зазначити, що кожен із вказаних науково-популярних блогів надає посилання на джерела, із яких черпає інформацію. Деякі канали роблять це окремо в описі до відео, інші — вказують джерело в самому відео, а деякі обидва способи посилання поєднують. При цьому в матеріалах на історичну тематику переважно використовується пряме цитування історичних осіб чи документів, тоді як у решті досліджених відео джерела здебільшого зазначені в документальній формі або у формі електронного посилання.

Усі без винятку канали науково-популярного спрямування використовують у назвах своїх відео, їх обкладинках і в самих матеріалах емоційно забарвлену лексику й різні супутні методи суб'єктивного опису реальності. У певних каналах (наприклад, «Імені Т. Г. Шевченка» та «Історія для дорослих») це трапляється відносно частіше, ніж в інших.

Важливо також зазначити, що всі 10 каналів активно випускають відео на момент здійснення цього дослідження, а більшість найпопулярніших їхніх матеріалів випущені в період із 2019 до 2022 року із переважанням відео за останній рік.

Окремо варто проаналізувати науково-популярні канали природничого спрямування, які спеціалізуються на конкретній галузі науки. Вище ми вже розглядали один із них — «Всесвіт UA» (тематика — астрономія). За даними Маніфесту (Маніфест, 2023с, 14 серпня), який вимірює рейтинги YouTube-каналів, складено таблицю 2.

ISSN 2311-259X

Таблиця 2
Спеціалізовані українські YouTube-канали науково-популярного спрямування

№	Назва	Кількість підписників, тис. ос.	Загальна кількість переглядів	Середня кількість переглядів на відео	Тематика
1	Astroromantik	175 000	37 286 312	111 302	Астрономія, космос
2	Alpha Centauri	84 500	5 769 669	20 905	Астрономія, космос
3	Довколаботаніка	22 000	710 217	1 568	Ботаніка
4	Космос	21 200	1 217 149	15 604	Космос, фізика
5	Щодо всесвіту	18 300	1 107 227	17 300	Космос
6	DiOline	11 700	751 566	5 168	Космос
7	Космос UA	11 300	560 322	12 735	Космос
8	Janovska | Географічний	6 980	244 237	2 744	Географія
9	Physics. Astronomy Фізика. Астрономія	6 930	126 4160	2 110	Фізика, астрономія
10	ASTRONIGHT	6 260	239 582	1 608	Космос

Як бачимо, спеціалізовані науково-популярні канали мають певні особливості. По-перше, їхня головна тематика — це космос, космос та астрономія, космос та фізика, а потім фізика та астрономія. Звідси можемо зробити висновок, що проаналізовані блоги спеціалізуються на природничих науках. Але є інші природничі галузі (наприклад, екологія, хімія, біотехнологія, зоологія тощо), які не актуальні й не користуються популярністю в підписників. У нашій десятці є навіть YouTube-канали, що спеціалізуються на ботаніці та географії. По-друге, є блоги з меншою кількістю підписників, але з достатньо високим показником загальної кількості переглядів відео: «Космос», «DiOline», «Physics. Astronomy / Фізика. Астрономія». Також є і протилежний випадок: велика кількість підписників, але менший показник загальної кількості переглядів відео. Це блог «Довколаботаніка».

Усі розглянуті блоги, які спеціалізуються на космосі, фізиці та астрономії, мають спільні й відмінні риси. Спільні риси такі:

1) використання відео з космосу — як реальних, документальних, так і анімованих, які мають музичний супровід (популярні хіти), специфічний звуковий супровід;

2) розкриття тем, які мають доконечне наукове обґрунтування (наприклад, теорія струн, парадокс Фермі, утворення матерії, квантовий вакуум тощо), а також тем, не до кінця доведених наукою (наприклад, Вифлиємська зірка);

3) фідбек від автора блогу своїм підписникам.

Відмінні риси виявлені такі:

1) тематичне наповнення YouTube-каналів різне. Зокрема є блоги, які розкривають конкретні теми, що вивчаються в школі чи ВНЗ, тобто мають вигляд уроків. Таку специфіку має «Physics. Astronomy / Фізика. Астрономія», тут розміщуються матеріали, які можна використовувати в навчальному процесі в школі. Наприклад, можна переглянути такі відео, як «Рентгенівська трубка», «Альфа-бета-гамма випромінювання», «Автоколивальна система»;

2) серійна подача відео на одну тему — це особливість YouTube-каналів «ASTRONIGHT» і «Щодо Всесвіту». Наприклад, на першому каналі можна переглянути 11 серій відео на тему «Небезпечне сміття», 4 частини «Причини не літати на Титан» і 4 серії «Чому Титан цікавить науковців». Блог «Щодо Всесвіту» містить 25 частин відео «Всесвіт наживо»;

3) створення відео за аудіокнижками. Таку специфіку має блог «КосмосUA», де представлено серію відео українською мовою на основі досліджень фізика-теоретика Стівена Гокінга «Як виник Всесвіт», «Що всередині чорних дір?»;

4) розважально-пізнавальний характер подачі інформації, що характерно для блогу «DiOline». Відео містять елементи фантастики та реального космосу;

5) акцентування на цікавих і маловідомих фактах про космос і фізику, на персоналіях учених. Це характерно для YouTube-каналів «Космос», «Alpha Centauri» та «Astroromantik». Наприклад, на «Alpha Centauri» містяться відео «Остання українська ракета АНТАРЕС», «Астрофізик Максим Ціж», «Навіщо обертати ракети». На каналі «Космос» це відео «8 мітів про Миколу Теслу», «Найстрашніші планети у Всесвіті», «Коли помре Сонце», «3 катастрофічні сценарії загибелі Землі».

Окремо потрібно звернути увагу на інші два нішеві YouTube-канали: «Довколаботаніка» та «Janovska | Географічний». До речі, авторка останнього Валерія позиціонує свій блог як «український наукпоп» і в описі зазначає: «Географія занадто важлива, щоб залишати її географам». Насправді ж після перегляду відео на цьому каналі таке позиціонування стає зрозумілим, адже складні теми (ядро Землі, стратосфера і т. ін.) розкриваються цікаво та невимушено, через опцію «Чув про це?» І це важливо насправді для тих глядачів, які мають прогалини в знаннях із географії. Є, звичайно, пізнавальні відео, наприклад «Як брешуть мапи», «Чи були динозаври в Україні?» тощо.

На відеоблогу «Довколаботаніка» ми бачимо безпосередньо автора, який розповідає в науково-розважальному форматі з відповідними мімікою та жестами про цікаві факти й історії зі сфери ботаніки.

Висновки. У результаті проведеного дослідження української блогосфери науково-популярного спрямування на прикладі двадцяти

найбільш популярних блогів цього напряму на платформі YouTube було з'ясовано, що ця складова українського сегмента інтернету активно розвивається. Її можна охарактеризувати за кількома тенденціями.

Передовсім найбільшою популярністю користується історична тематика. Блогів за цією тематичною категорією у сформованій добірці було найбільше. Окрім того, блоги з найбільшою сумарною кількістю переглядів і найбільшою кількістю підписників належать до цієї ж категорії. Наступними за популярністю є природничі науки, астрономія та медицина і психологія.

Щодо тематичного розподілу конкретно історичних матеріалів було з'ясовано, що найбільш популярними є відео про історію України, історію СРСР та ті події в історії, які пов'язані із сучасною політичною ситуацією. Тут слід зазначити, що прив'язка теми відео до сучасних міжнародних, часто політичних подій спостерігається також у блогах неісторичного спрямування. Цікавим є також те, що методи історичної науки використовують практично в усіх досліджуваних блогах.

Аналіз спеціалізованих науково-популярних YouTube-каналів засвідчив, що вони присвячені природничим наукам: фізиці, астрономії, ботаніці, географії. При цьому привертає увагу той факт, що з десяти проаналізованих блогів лише два — «Довколаботаніка» та «Janovska | Географічний» — є нішевими: перший спеціалізується на ботаніці, другий — на географії. Важливо також, що кожний YouTube-канал має спільні та відмінні риси у функціонуванні. Ці риси ми виокремили, зважаючи на тематику відеоконтенту, його технічний супровід і роботу з аудиторією.

Водночас є галузі науки, які вкрай обмежено або абсолютно не представлені в найпопулярніших українських науково-популярних блогах. Так, канали, що спеціалізуються на ботаніці, є відносно менш популярними, а канали, що спеціалізуються на огляді економічної чи урбаністичної тематики (як-от «Останній капіталіст» і «Чотири сторони»), є доволі популярними, але їх можна класифікувати радше як суспільно-політичні канали, через що їх і не було розглянуто в цій статті.

У процесі дослідження було також визначено, що всі без винятку проаналізовані канали використовують у своїх матеріалах (у їхніх назвах, на обкладинках чи й у самих відео) емоційно забарвлену лексику, суб'єктивні судження й інші художні прийоми. Міра використання таких методів варіюється залежно від каналу. Загалом дослідженим каналам властиві ознаки авторських журналістських програм.

Були також з'ясовані особливості посилання на джерела інформації: існує різниця в способах цитування джерел чи їх указування загалом залежно від тематики каналу. Так, фактично в кожному блозі наявні посилання на джерела інформації у відео, при цьому зазначення їх в описі здебільшого відсутні в матеріалах на історичну тематику, але наявні в решті досліджених блогів.

Покликання

.

References (translated and transliterated)

.

Oksana Hotsur
Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Dmytro Sporniak
Lviv Polytechnic National University, Ukraine

FEATURES OF THE UKRAINIAN POPULAR SCIENCE BLOGOSPHERE

The object of the research is popular science blogs — a specific direction of Internet communication aimed at spreading scientific knowledge in an accessible way. The relevance of the study is determined by the active development of the Ukrainian popular science blogosphere and the identification of the need to analyze the main trends in this area. The purpose of the article is to analyze the popular science blogosphere using the example of blogs on the YouTube platform. The methodology of researching the topic includes social communication, axiological approaches, as well as statistical methodological techniques. Content analysis, synthesis and generalization are the main methods that were used in the process of scientific research. The novelty of the article lies in highlighting the features of blogs with audiovisual and textual possibilities for creating popular science content, as well as revealing the specifics and trends of functioning of popular science blogs. In this regard, popular science blogs on the YouTube platform became the object of this scientific research.

As a result of the research, it was concluded that blogs, in which one can use audiovisual and textual components, are the most convenient means of creating popular scientific content. Actually, this meets the demands of the modern consumer of information.

ISSN 2311-259X

Based on the ranking and content analysis, it was found that historical topics tend to be the most popular. They are followed by natural sciences, astrology, medicine and psychology. In particular, the top ten popular blogs include: “Named after T. H. Shevchenko”, “History Without Myths”, “Damn Rationalist”, “WAS: Popular History”, “Interesting Science”, “History for Adults”, “Your Underground Humanitarka”, “Khmarynka Science”, “Universe UA”, “Pitiatko”.

On the basis of the analyzed popular science blogs, the following trends have been identified: the presentation of material in the blogs has the characteristics of the author’s journalistic programs; the use of emotionally charged vocabulary, subjective judgments and other artistic techniques in the materials (in their titles, on the covers or in the videos themselves); forms of citation of sources of information used in the blog differs in differently themed blogs (their indication in the description is mostly absent in materials on historical topics, but present in the rest of the studied blogs).

Keywords: blog; blogosphere; popular science; YouTube; subscribers.

Стаття надійшла до редколегії 24.05.2023